

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

E.D. van Engel (VVD) en A.J. van Dijken (VVD)
(d.d. 5 maart 2025)

Nummer
4208

Onderwerp
Goed beschermen van Zuid-Hollands erfgoed

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

Rijksmonument Huize Ivicke in Wassenaar wordt al lang verwaarloosd door de eigenaar die ook wel bekend staat als 'de krottenkoning'. Door ingrijpen van de Gemeente Wassenaar en herstelwerkzaamheden die de gemeente heeft laten uitvoeren is het pand voor een deel hersteld. Om dit mogelijk te maken, heeft de provincie Zuid-Holland een subsidie verleend aan de gemeente.

Op 21 april 2020 heeft GS per brief het volgende aan Provinciale Staten laten weten: "De kosten die gemoeid zijn met het behoud van Huize Ivicke worden door de gemeente verhaald op de eigenaar. Na verhaal kan de subsidie worden terugbetaald door de gemeente aan de Provincie. In die zin is het een tijdelijke hulpconstructie." Dit betreft een bedrag van maximaal € 500.000,-.

Op dit moment buigt de Raad van State zich over onder meer de vraag of kosten voor herstelwerkzaamheden terecht verhaald worden door de gemeente op de eigenaar van Huize Ivicke. Op 20 februari vond een zitting plaats en binnen zes weken wordt een uitspraak verwacht.

De eigenaar van Huize Ivicke bezit naar verluidt meer monumentale panden en grond in de provincie Zuid-Holland.

1. *Bent u het met de VVD eens dat subsidies die verleend worden in het kader van bestuursdwang voor instandhouding van een rijksmonument altijd op de eigenaar verhaald moet worden?*

Antwoord
Ja

2. *Heeft het niet kunnen verhalen van een subsidie bij bestuursdwang gevolgen voor het provinciale budget voor erfgoed?*

Antwoord
Ja. De subsidie die verstrekt is aan de gemeente Wassenaar komt uit de eenmalige incidentele 3 miljoen budget 2020 voor restauratie en herbestemmen van erfgoed, zoals vermeld in de GS brief van 3 maart 2020. Dus niet uit de reguliere structurele middelen voor restauratie en herbestemmen van Rijksmonumenten. Indien de verhaling plaats vindt dan komt de subsidie (€ 440.342,00) terug.

Gedeputeerde Staten heeft per brief van 20 februari 2025 laten weten dat het bij eigenaren van Rijksmonumenten door een "gebrek aan wil" niet altijd tot restauratie komt. Hiermee dreigt erfgoed verloren te gaan. Verschillende gemeenten in Zuid-Holland voeren juridische procedures tegen eigenaren.

3. *Bent u het met de VVD eens dat het niet alleen aankomt op voldoende middelen voor restauratie van monumentaal erfgoed? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

We zijn het eens dat voor het behoud van monumentaal erfgoed meer nodig is dan voldoende middelen. Zoals voornoemd, moet de eigenaar de wil hebben tot behoud van zijn pand. Daarop is het subsidiesysteem van de provincie en het Rijk, en het leningensysteem van het Nationaal Restauratiefonds gebaseerd. Indien de wil ontbreekt, of de eigenaar is onmachtig door onvoldoende middelen voor bv. de cofinanciering, ontstaat een impasse. Immers de eigenaar heeft een instandhoudingsplicht. In beide gevallen komt verkoop door de eigenaar in beeld, dan wel toezicht en handhaving door de gemeente.

4. *Hoe ondersteunt de Provincie Zuid-Holland gemeenten in het behoud van erfgoed? Zijn er andere mogelijkheden dan subsidies?*

Antwoord

In opdracht van de provincie vervult het Erfgoedhuis de rol om gemeenten te ondersteunen, via het Provinciaal Steunpunt Monumenten en Archeologie (PSMA). Per regio hebben zij een accounthouder hiervoor. Zij ondersteunen gemeenten bij het ontwikkelen, implementeren en uitvoeren van hun taken. Ook de monumentenwacht helpt gemeenten regelmatig met het in kaart brengen van het nalatige onderhoud door middel van het uitvoeren van inspecties, adviezen en het opstellen van rapporten. Hiernaast heeft de provincie de rol van aanjager voor het verlenen van hulp bij herbestemming bij leegstaande monumentale panden voor zowel eigenaren als gemeenten. Samen met betrokkenen wordt gekeken wat de beste aanpak is. We kunnen in dit kader een opdracht verstrekken voor het doen van nader onderzoek bijvoorbeeld een haalbaarheidsonderzoek, een cultuurhistorisch onderzoek etc. Ook participeren gemeenten in de erfgoedlijnen alwaar advies, hulp en financiële ondersteuning beschikbaar zijn.

5. *Bent u bereid een verkenning te doen naar mogelijkheden voor gemeenten om anders dan via bestuursdwang maatregelen te nemen om monumentaal erfgoed te behouden. Bijvoorbeeld door pachtbepalingen, strategische aankopen of anderszins? Zo ja, hoe pakt u dit op? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

Normaliter zijn eigenaren zeer begaan met hun Rijksmonument en zorgen er goed voor. Het beleid is er dan ook op gericht om deze mensen te helpen. In spaarzame gevallen gaat het mis. Dit is veelal niet te voorzien en niet te voorkomen. Een verkenning met een preventieve insteek ligt derhalve niet in de rede.

Het is een landelijk (beperkt) probleem en er is een instrumentarium voor gemeenten beschikbaar om hiermee om te gaan. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft een handreiking voor gemeenten gemaakt voor bestuursrechtelijke handhaving "Instandhoudingsplicht rijksmonumenten". Hierin staat bijvoorbeeld het lichtere middel van de bestuurlijke boete beschreven. Hiernaast heeft de Inspectie voor overheidsinformatie en erfgoed de handreiking voor strafrechtelijke handhaving opgesteld "Monument en overtreding".

Bovendien heeft de Minister van OCW in zijn brief van 20 december 2024 over verbetering van de Erfgoedwet en erfgoedzorg aangegeven dat de geldende strafmaten voor erfgoedovertreden en - misdrijven tegen het licht worden gehouden om te bezien of deze nog steeds passend zijn, ook in relatie tot de pakkans, en hierover in overleg treden met de minister van Justitie en Veiligheid.

Den Haag, 1 april 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA M.E. van Leeuwen